

3 Αυγούστου 2014

Η αγωγή των παιδιών για το θάνατο (Μητροπολίτου Σουρόζ Anthony Bloom)

[/ Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθόδοξη πίστη](#)

Φωτο:iveinternet.ru

Η αγωγή των παιδιών για το θάνατο.

του (†) μητροπολίτη Σουρόζ Anthony Bloom

Ο τρόπος αντιμετώπισης του δικού μας θανάτου διαφοροποιείται στον καθένα μας ανάλογα με την ηλικία και τις περιστάσεις. Σκεφτείτε τα παιδιά που ακούν τη λέξη «θάνατος» και είτε έχουν μία ασαφή ιδέα γι' αυτόν, είτε ίσως έχουν χάσει έναν ή και τους δύο γονείς τους, και πενθούν μέσα στην μοναξιά: η απώλεια είναι που χαρακτηρίζει την αντίληψη τους για το θάνατο, όχι ο ίδιος ο θάνατος. Τα περισσότερα παιδιά -τα περισσότερα αγόρια σίγουρα- έχουν παίξει, σε κάποιες φάσεις της ζωής τους, παιχνίδια πολέμου: «Σε πυροβόλησα. Είσαι πεθαμένος. Πέσε κάτω.»

Και το παιδί ξαπλώνει κάτω κι εκείνη τη στιγμή γνωρίζει συναισθηματικά, αλλά μέσα στην ασφάλεια του παιχνιδιού, ότι είναι νεκρό, πράγμα που σημαίνει πως δεν έχει δικαίωμα να παίξει, να τρέξει ή να κινηθεί. Πρέπει να μείνει ξαπλωμένο μ' ένα συγκεκριμένο τρόπο. Η ζωή συνεχίζεται τριγύρω του, αλλά εκείνο δεν αποτελεί πια μέρος της, μέχρι τη στιγμή που αυτό του φαίνεται πια πολύ, και πετάγεται πάνω λέγοντας: «Βαρέθηκα να είμαι πεθαμένος. Σειρά σου τώρα».

Αυτή είναι πολύ σημαντική εμπειρία, διότι το παιδί μέσα απ' αυτή ανακαλύπτει ότι μπορεί να είναι ξένο προς τη ζωή κι ωστόσο, όλο αυτό είναι ένα παιχνίδι και διαθέτει την ασφάλεια που τα παιχνίδια διαθέτουν. Μπορεί να τελειώσει ανά πάσα ώρα και στιγμή με αμοιβαία συμφωνία, αλλά το παιδί όλο και κάτι θα έχει διδαχθεί. Θυμάμαι πριν πολλά χρόνια, ένα υπερβολικά ευαίσθητο παιδί σε κάποια από τις κατασκηνώσεις μας, το οποίο βίωνε το παιχνίδι αυτό με τέτοια ένταση που δεν το άντεχε. Έτσι έπαιξα ένα ολόκληρο παιχνίδι μαζί του, ώστε μέσα από το κρυφτό και το κυνηγητό του πολεμικού παιχνιδιού, να μπορέσει να εισέλθει μέσα σ' αυτή την εμπειρία. Γι' αυτόν, δεν ήταν παιχνίδι· ήταν πολύ αληθινό.

Η εισαγωγή ενός παιδιού στο ζήτημα του θανάτου μπορεί να γίνει με τρόπο τερατώδη και να το οδηγήσει στη νοσηρότητα, ή αντιθέτως μπορεί να γίνει με τρόπο σωστό και υγιή. Το παράδειγμα που ακολουθεί είναι αληθινό, όχι φανταστικό. Μία ηλικιωμένη κυρία, πολυαγαπημένη γιαγιά, πέθανε μετά από μακροχρόνια και οδυνηρή ασθένεια. Με κάλεσαν να έρθω στο σπίτι και όταν κατέφθασα, διαπίστωσα πως τα παιδιά είχαν απομακρυνθεί.

Οι γονείς μου εξήγησαν: «Δεν θα μπορούσαμε να επιτρέψουμε στα παιδιά να μείνουν σ' ένα σπίτι όπου υπάρχει νεκρός». «Γιατί όχι;» τους ρώτησα. «Διότι γνωρίζουν τι σημαίνει θάνατος», αποκρίθηκαν. «Και τι σημαίνει θάνατος;», ξαναρώτησα. «Είδαν στον κήπο τις προάλλες ένα κουνέλι κομματιασμένο από τις γάτες· επομένως γνωρίζουν τι είναι ο θάνατος». Αντίπα λοιπόν πως αν αυτή ήταν η εικόνα του θανάτου που είχαν τα παιδιά, τότε ήταν καταδικασμένα για πάντα να κατακλύζονται από μία αίσθηση τρόμου, κάθε φορά που θα ακούν την λέξη

«θάνατος», κάθε φορά που θα παρακολουθούν ένα μνημόσυνο, κάθε φορά που θα βλέπουν ένα φέρετρο – ανείπωτος τρόμος κρυμμένος σ' ένα ξύλινο κουτί.

Μετά από μακρά συζήτηση, κατά την οποία οι γονείς μου είπαν πως τα παιδιά θα ήταν καταδικασμένα σε νευρική καταρράκωση αν τους επιτρεπόταν να δουν την γιαγιά τους, και πως η πνευματική τους κατάσταση θα ήταν δική μου ευθύνη, έφερα τα παιδιά πίσω. Η πρώτη τους ερώτηση ήταν: «Τι συνέβη, πραγματικά, στη γιαγιά;» Τους απάντησα το εξής: «Θυμάστε που η γιαγιά σας, επανειλημμένα στο παρελθόν, είχε πει πως λαχταράει να ξανασιμίξει με τον άντρα της στην Βασιλεία του Θεού, όπου εκείνος είχε ήδη πάει; Αυτό της συνέβη τώρα». «Οπότε είναι ευτυχισμένη;», με ξαναρώτησε το ένα απ' τα παιδιά. «Ναι», αποκρίθηκα.

Στη συνέχεια, πήγαμε στο δωμάτιο όπου κείτονταν η γιαγιά. Η γαλήνη εκεί ήταν υπέροχη. Η ηλικιωμένη γυναίκα, που το πρόσωπο της ήταν ρημαγμένο από τα τελευταία χρόνια της οδύνης, κείτονταν απόλυτα γαλήνια και ήρεμη. Ένα απ' τα παιδιά είπε: «Ωστε αυτός είναι ο θάνατος». Και το άλλο είπε: «Τι όμορφα!» Αυτές είναι δύο όψεις της ίδιας εμπειρίας. Θα επιτρέψουμε στα παιδιά να δουν το θάνατο μέσα από την εικόνα του κατακρεουργημένου στον κήπο από τις γάτες μικρού κουνελιού, ή θα τους αφήσουμε να δουν τη γαλήνη και την ομορφιά του θανάτου;

Στην Ορθόδοξη Εκκλησία, φέρνουμε τον πεθαμένο στο ναό όσο γρηγορότερα μπορούμε. Προσευχόμαστε υπό την παρουσία ενός ξεσκεπάστου φερέτρου. Ενήλικες και παιδιά το πλησιάζουν. Ο θάνατος δεν είναι κάτι που πρέπει να αποκρυφτεί· είναι κάτι απλό, είναι μέρος της ζωής. Και τα παιδιά μπορούν να δουν το πρόσωπο του συχωρεμένου και την ειρήνη που το έχει επισκιάσει. Ασπαζόμαστε τη σορό. Δεν πρέπει να ξεχνάμε, σ' αυτό το σημείο, να προειδοποιούμε τα παιδιά πως όταν θα ασπαστούν το μέτωπο του συχωρεμένου ανθρώπου -το μέτωπο που ήταν πάντοτε ζεστό- αυτό θα είναι τώρα κρύο. «Αυτό είναι το σημάδι του θανάτου», μπορούμε να τους πούμε. Η ζωή συνεπάγεται θερμότητα. Ο θάνατος είναι ψυχρός. Κι έτσι, το παιδί δεν τρομοκρατείται γιατί έχει εμπειρία θερμών και ψυχρών πραγμάτων, και καθετί απ' αυτά έχει τη δική του φύση, το δικό του νόημα.

Αυτές οι πρώτες εντυπώσεις, καθορίζουν τον τρόπο που αντιμετωπίζουμε αργότερα το θάνατο.

Από το βιβλίο «Ο Θάνατος ως κέρδος» εκδόσεις Εν πλω, 2006

Πηγή: 1myblog.pblogs.gr